

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอน ในเขตการศึกษา 8 ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัดตามความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนในเขตการศึกษา 8

สมมุติฐานการวิจัย

ครูใหญ่และครูผู้สอนในเขตการศึกษา 8 มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างแบบสอบถาม เพื่อให้ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย
3. การทดลองใช้เครื่องมือ
4. การรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือกลุ่มครูใหญ่และครูผู้สอน จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 8 ตวม 8 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน ทะเยาแพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปางและลำพูน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้น (Stratified Random Sampling) ตามอำเภอร้อยละ 10 ของจำนวนโรงเรียนในแต่ละอำเภอ ได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นครูใหญ่จำนวน 358 คน และครูผู้สอน 358 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 716 คน ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากร 716 คน ได้รับคืนเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 529 ชุด คิดเป็นร้อยละ 73.88

2. การสร้างแบบสอบถาม

ได้กระทำเป็นขั้นตอนโดยขั้นแรกศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากข้อเขียน เอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ แล้วนำผลที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 300 คน ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์กรม จังหวัด ครูใหญ่และครูผู้สอนในเขตการศึกษา 8 กรอกคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัดที่เป็นความต้องการโดยเสรีรวม 4 ด้านโดยไม่จำกัดจำนวนข้อ นำผลที่ได้จากคำถามปลายเปิดมาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า (Rating scale) จำนวน 91 ข้อ

3. การทดลองใช้เครื่องมือ

การทดลองใช้แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามและปรับปรุงแก้ข้อบกพร่องของคำถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน คือนำแบบสอบถามไปสอบกับประชากรที่มีได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน นำแบบสอบถามจำนวน 91 ข้อ มาตรวจให้คะแนนทุกฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีแบ่งครึ่ง (Split half) แล้วนำมาขยายโดยใช้สูตรของ สเปียร์แมน บราวน์ (Spearman - Brown) ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเที่ยง .98

4. การรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง โดยมีหนังสือจากภาควิชาบริหารการศึกษาไปยังโรงเรียนและได้รวบรวมแบบสอบถามมาวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยวิธีหาค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด หาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard dividtion) และใช้ค่าที (t - test) ทดสอบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยระหว่างสองกลุ่มโดยใช้ความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ .05 การวิเคราะห์ ข้อมูลเสนอเป็นตารางและที่ความเป็นความเรียงรายชื่อ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากร ทั้งสองกลุ่ม คือกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มครูผู้สอน ผู้วิจัยได้สรุปเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวหรือสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่สองวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

ส่วนที่หนึ่ง ข้อมูลส่วนตัวหรือสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายมากกว่าหญิงในกลุ่มครูใหญ่ เป็นหญิงมากกว่าชายในกลุ่มครูผู้สอน และรวมประชากรทั้งสองกลุ่มเป็นชายมากกว่าหญิง
2. ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มที่มากที่สุด คือ กลุ่มครูผู้สอนที่มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี รองลงมา คือ กลุ่มครูใหญ่ที่มีอายุระหว่าง 35 - 44 ปี ผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่น้อยที่สุด คือ กลุ่มครูที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี รองลงมาคือกลุ่มครูผู้สอนที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป รวมทั้งสองกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากคือ กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี ส่วนที่น้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อจำแนกตามอายุราชการส่วนมาก คือ กลุ่มครูใหญ่ที่มีอายุราชการสูงกว่า 20 ปี รองลงมาคือ กลุ่มครูผู้สอนที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี กลุ่มที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มครูใหญ่ที่มีอายุราชการต่ำกว่า 5 ปี รวมทั้งสองกลุ่ม กลุ่มที่มากที่สุดคือ กลุ่มที่มีอายุราชการสูงกว่า 20 ปี รองลงมาคือ กลุ่มที่มีอายุราชการระหว่าง 5 - 10 ปี กลุ่มที่น้อยที่สุด คือ กลุ่มที่มีอายุราชการระหว่าง 16 - 20 ปี

4. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก เมื่อจำแนกตามระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ตามตำแหน่งปัจจุบัน คือ กลุ่มครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบันในช่วงเวลา 1 - 5 ปี รองลงมาคือ กลุ่มครูใหญ่ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบันในช่วงเวลา 1 - 5 ปี เช่นเดียวกัน กลุ่มที่น้อยที่สุด คือ กลุ่มครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบันในช่วงเวลา 16 - 20 ปี รองลงมาคือ กลุ่มครูใหญ่ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน ในช่วงเวลา 16 - 20 ปี เช่นเดียวกัน

5. ผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ส่วนมากคือ กลุ่มครูผู้สอนที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี รองลงมาคือ กลุ่มครูใหญ่ที่มีวุฒิมัธยมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เช่นเดียวกัน กลุ่มที่น้อยที่สุดคือ กลุ่มครูผู้สอนและกลุ่มครูใหญ่ที่มีวุฒิมัธยมศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนที่สอง ความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์

1. ความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด คำนการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง เป็นเรื่องเกี่ยวกับปฏิบัติตนอย่างมีความรักและศรัทธาในหน้าที่ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษาเป็นอย่างดี รู้จักใช้ภาษาง่าย ๆ ในการสื่อความหมายกับครู เป็นผู้มี

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้เกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ชุมชนและบริหาร
บุคคล เป็นต้น

ครูใหญ่มีความคิดเห็นต่อกำน้อยอยู่ในระดับต่ำในเรื่องเกี่ยวกับ เป็นผู้มีอำนาจ
ในการพิจารณา การบรรจุ โอน ย้ายครู และครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อกำน้อยอยู่ใน
ระดับต่ำในเรื่องเกี่ยวกับ เป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาความดีความชอบของครู
และเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาการบรรจุ โอน ย้ายครู

2. ความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
ศึกษานิเทศก์จังหวัด ด้านบุคลิกลักษณะส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ
เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนเปิดเผยไม่ปิดบังอำพรางความรู้ ไม่เป็นคนหยิ่ง
ถือตัว มีความอดทนต่อความยากลำบาก รู้จักควบคุมอารมณ์ รู้จักแต่งกายได้เหมาะสม
กับโอกาสและสภาพแวดล้อม มีอารมณ์ขัน มีกิริยาท่าทาง กะฉับกะเฉง คล่องแคล่ว
ว่องไว เป็นต้น และทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันต่อกำน้อยอยู่ในระดับปานกลาง
เป็นเรื่องเกี่ยวกับ เป็นผู้มีความทะเยอทะยาน แต่งกายตามเครื่องแบบที่กำหนด และไม่
ควรสวมชุดข้าราชการประดับซีกเป็นการข่มครูโดยเจตนา

3. ความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
ศึกษานิเทศก์จังหวัด ด้านมนุษยสัมพันธ์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงทั้งหมด ยกเว้น ครูผู้สอน
มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ เป็นเรื่องเกี่ยวกับ จาคคนเก่งและเรียกชื่อ
ครูได้อย่างถูกต้อง ส่วนที่เป็นความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงของทั้งสองกลุ่มเป็นเรื่องเกี่ยว
กับ มีความจริงใจในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก เป็นกันเองกับครู
และพบบง่าย มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
เป็นผู้มองโลกในแง่ดี เป็นต้น

4. ความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
ศึกษานิเทศก์จังหวัด ด้านความประพฤติ ศีลธรรมและจรรยา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง
เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตน เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต
และมีคหิธรรมประจำใจ มีจรรยาครู เป็นผู้เคารพในสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้รู้จักประมาณตน
เป็

เป็นต้น สำหรับความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนที่อยู่ในระดับปานกลาง เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับการเมืองและควรสมรสแล้ว และความคิดเห็นอีกเรื่องหนึ่งของครูใหญ่ที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ควรหลีกเลี่ยงการเลี้ยงต้อนรับจากบรรดาครู เพราะทำให้ครูเคืองครุ่น

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ด้านการปฏิบัติงานเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่จะแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับ มีความรู้เกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ชุมชนและบริหารบุคคล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักการ นโยบายและแผนงานนิเทศของหน่วยงานทุกระดับ มีความสามารถในการวางแผนงานและโครงการนิเทศ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษาเป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถพิเศษในสาขาวิชาที่จะนิเทศ สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของครูได้อย่างสม่ำเสมอ รู้จักใช้หลักจิตวิทยาในการปฏิบัติงาน เป็นผู้มีความรู้และยึดหลักการประชาสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานแบบประชาธิปไตย เป็นผู้มีความสนใจในงานวิชาการมากกว่างานด้านอื่น ๆ เป็นครูที่เคยทำการสอนในระดับประถมศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นผู้ควบคุมและส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาและเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาความดีความชอบของครู

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ด้านบุคลิกภาพเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในเรื่องเกี่ยวกับ มีกิริยาท่าทาง สงบ สุขุม ถ่อมตน ไม่เป็นคนหยิ่งถือตัว เป็นผู้มีความทะเยอทะยานและเป็นผู้รักษาความลับเป็น

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในเรื่องเกี่ยวกับ จำคนเก่งและเรียกชื่อครูได้อย่างถูกต้อง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ด้านความประพฤติ ศีลธรรมและจรรยาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในเรื่องเกี่ยวกับ วางตนอยู่ในแบบแผนและประเพณีของท้องถิ่นและควรสมรสแล้ว

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการวิจัยปรากฏว่า ครูใหญ่และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ ศึกษานิเทศก์จังหวัดควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังจะได้อภิปรายดังต่อไปนี้

1. ด้านการปฏิบัติงาน จากตารางที่ 9 ประกอบกับตารางที่ 16 และ ตารางที่ 20 จะเห็นได้ว่า ตามความคิดเห็นของครูใหญ่ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่อยู่ในระดับสูงสุด คือ ปฏิบัติงานอย่างมีความรักและศรัทธาในหน้าที่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จังหวัดมักประสบกับปัญหาหลายประการ อาทิ เช่น ด้านกำลังคน งบประมาณ ฯลฯ ทำให้ศึกษานิเทศก์ต้องปฏิบัติงานกันอย่างเหน็ดเหนื่อยและไม่ค่อยจะบรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ในแผนการปฏิบัติงานประจำปีเท่าใดนัก ซึ่งครูใหญ่และครูผู้สอนได้ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้จึงต้องการศึกษานิเทศก์จังหวัดที่ปฏิบัติงานอย่างมีความรักและศรัทธาในหน้าที่อย่างแท้จริง

อีกเรื่องหนึ่งที่ครูใหญ่และครูผู้สอนต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันรองลงมาคือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษาเป็นอย่างดี อาจเป็นเพราะหลักสูตรใหม่ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เพิ่งประกาศใช้ ทำให้โรงเรียนต้องการผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ในค่านี้นับเป็นอย่างมาก ผู้ที่ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากที่จะช่วยได้ในเรื่องนี้ก็คือ ศึกษานิเทศก์ซึ่งจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ได้

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอีกเรื่องหนึ่งเป็นลำดับที่สาม คือ รู้จักใช้ภาษา
ง่าย ๆ ในการสื่อความหมายกับครูซึ่งแสดงว่าครูต้องการการสื่อความหมายที่ชัดเจน
และเป็นที่เข้าใจมากกว่าศัพท์ที่แสดงถึงความรู้หรือภูมิสูงซึ่งอาจเป็นที่นิยมใช้กันมาก
ในกลุ่มผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง แต่การสื่อภาษาที่จะได้รับผลสำเร็จนั้น สุภาณี
เสนาศิษฐ์ ได้เสนอไว้ว่า

1. ความชัดเจนของภาษา การติดต่อสื่อความหมายจะต้องชัดเจน ผู้ส่ง (Sender)
จะต้องมีทักษะในการติดต่อ เช่นมีทักษะในการพูด
2. ทักษะที่ ผู้ส่งควรจะต้องพยายามให้ทัศนคติที่ดีแก่ผู้รับและพยายามเปลี่ยน
ทัศนคติของผู้รับให้ เป็นไปในทางที่ดี
3. ระดับความรู้ ผู้ส่งต้องพยายามปรับระดับความรู้ให้เท่าเทียมกับระดับความรู้
ของผู้รับ หรือพยายามยกระดับความรู้ของผู้รับให้เท่ากับผู้ส่งเสียก่อน
4. ระบบสังคมและวัฒนธรรม ผู้ส่งต้องศึกษาและเข้าใจถึงระบบสังคม
วัฒนธรรมและประเพณีของผู้รับเสียก่อน และคล้อยตามระบบนั้น ๆ เพื่อบังเกิด
ความเข้าใจกันให้ดียิ่งขึ้น¹

เป็นที่น่าสังเกตว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของครูใหญ่ซึ่ง
สอดคล้องกับความคิดเห็นของครูผู้สอนซึ่งอยู่ในลำดับสุดท้าย เป็นเรื่องเกี่ยวกับ เป็น
ผู้มีอำนาจในการพิจารณาความดีความชอบของครู และเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณา
การบรรจุ โอน ย้ายครู แสดงว่าทั้งสองกลุ่มอาจจะไม่ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ใช้
อำนาจในการปฏิบัติงาน เพราะการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเป็นเรื่องของการ
ยอมรับซึ่งกันและกันโดยปราศจากการใช้อำนาจบังคับ ถึงแม้จะเป็นผู้นำทางวิชาการ
ก็เป็นผู้นำที่ต้องใช้ศิลป์ในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม แม้ว่าตัวผู้นำเองจะมีใ้มีอำนาจ
ตามตัวบทกฎหมายก็ตาม หากแต่ปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้นำนั้น เกิดจากศรัทธา
และภาวะทางใจเป็นสำคัญ

¹ กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์, ประมวลบทความการนิเทศการศึกษา
ปี 2520, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สันตวิ, 2520), หน้า 145.

ในส่วนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นรายข้อมีดังนี้ ข้อ 1, 3, 4, 5, 6, 11, 12, 23, 28, 30, 38, 40, 41 (ดูตารางที่ 9) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติงานทาง คำนวณวิชาการ ธุรกิจและบริหารบุคคล ซึ่งครูใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของ ศึกษานิเทศก์จังหวัดควรจะมีอยู่ในระดับสูงกว่าความคิดเห็นของครูผู้สอน ทุกข้อดังกล่าวแล้ว อาจจะเป็นเพราะว่าในการปฏิบัติงานโดยทั่วไปนั้น ศึกษานิเทศก์ มักให้ความสัมพันธ์กับครูใหญ่มากกว่าครูผู้สอน จะมีกลุ่มตัวอย่างประชากรหลายคนได้ ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าศึกษานิเทศก์ควรให้ความสำคัญเป็นกันเองกับครูผู้สอนมากกว่าให้ กับผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเมื่อศึกษานิเทศก์ให้ความสำคัญสัมพันธ์กับครูใหญ่มากย่อมทำให้ ครูใหญ่มีโอกาสในการปฏิบัติงานร่วมกับศึกษานิเทศก์มากกว่าครูผู้สอน ครูใหญ่จึงได้ ให้ความสำคัญเห็นอยู่ในระดับสูงกว่าครูผู้สอนซึ่งอาจไม่ค่อยแน่ใจกับการที่จะให้ความ คิดเห็นในระดับสูงเท่าใดนัก

2. คำนวณสถิติภาพ เมื่อดูจากตารางที่ 10 ประกอบตารางที่ 17 และ ตารางที่ 21 จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดในสถิตินี้ ซึ่งอยู่ในลำดับสูงกว่าเรื่องอื่น ๆ ตามความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของครูใหญ่และครูผู้ สอน คือ เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง อาจจะเป็นเพราะว่าศึกษานิเทศก์จะต้องเป็น ผู้นำทางวิชาการ แต่ศึกษานิเทศก์บางคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งศึกษานิเทศก์ใหม่มีท่าทาง ที่ไม่ค่อยจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง หรือไม่คอยมั่นใจในเรื่องที่ตนเองพูด บางคนอาจ จะพูดจนกระทั่งจับใจความไม่ได้ หรือบางคนพูดจนผู้พูดเองไม่ทราบว่าตนพูดเรื่องอะไร จึงขาดความหนักแน่นในเรื่องที่จะพูด ผู้ฟังก็ขาดความเชื่อถือ ผู้ที่จะมาเป็นผู้นำทาง วิชาการจึงควรพูดหรือกระทำการสิ่งใดลงไปโดยมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

เรื่องที่ครูใหญ่และครูผู้สอนต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันและอยู่ในระดับ สูงรองลงมา คือ เป็นคนเปิดเผยและไม่ปิดบังอำพรางความรู้ของตน เนื่องจากความ ก้าวหน้าทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาจะเคลื่อนไหวไปสู่โรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่ ศึกษานิเทศก์จะเป็นผู้นำไป ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องการความรู้เหล่านั้นโดยปราศจาก

การปกปิดอำพราง แต่บางครั้งจากการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ดูเหมือนจะอำพรางความรู้ แต่แท้ที่จริงตนเองก็ไม่กระจ่างชัดในความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับครู ฉะนั้นศึกษานิเทศก์เองควรจะต้องหลีกเลี่ยงคำครหาในข้อนี้โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เหล่านั้นอย่างจริงจัง และให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

อีกเรื่องหนึ่งซึ่งควรจะต้องกล่าวถึง คือ ควรมีความอดทนต่อความยากลำบาก ซึ่งครูใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในลำดับที่ 4 และครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับที่ 5 พื้นที่การออกสนามของศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่จะเป็นชนบทและท้องถิ่นกันดาร ผู้ที่จะปฏิบัติงานกับสภาพดังกล่าว จึงควรมีสภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง อยู่น่าย กินง่าย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ครูใหญ่และครูผู้สอนได้ให้ไว้

ความคิดเห็นต่อก้านบุคลิกภาพที่อยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ไม่ควรสวมชุดข้าราชการ ประดับชฎีเป็นการข่มครูโดยเจตนาและแต่งกายตามเครื่องแบบที่กำหนดให้ ซึ่งครูใหญ่และครูผู้สอนต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับปานกลางทั้งสอง เรื่อง แสดงว่าทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นต่อการแต่งหรือไม่แต่งเครื่องแบบข้าราชการของศึกษานิเทศก์จังหวัดใกล้เคียงกันมาก ซึ่งจะแต่งหรือไม่แต่งนั้น ก็ไม่มีผลต่อความรู้สึกของครูในส่วนใหญ่แต่อย่างใด

จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่ม ปรากฏว่า ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับ ศึกษานิเทศก์ควรมีกิริยาท่าทาง สงบ สุขุม ถ่อมตน ซึ่งครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้อยู่ในระดับสูงกว่าครูใหญ่ อาจจะเป็นเพราะว่าครูใหญ่ต้องมีภาระกิจการงานหลายด้าน ต้องรับผิดชอบมากกว่าครูผู้สอน ย่อมมีความเคร่งเครียดมาก ดังนั้นอาจต้องการเพื่อนร่วมงานที่มีลักษณะ สงบ สุขุม ถ่อมตนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการคุณลักษณะในเรื่องเกี่ยวกับ ศึกษานิเทศก์ควรมีอารมณ์ขัน ซึ่งครูใหญ่มีความต้องการเป็นลำดับที่ 12 แต่ครูผู้สอนต้องการเป็นลำดับที่ 15

อีกเรื่องหนึ่ง คือ ไม่เป็นคนหยิ่งถือตัว ครูใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงกว่าครูผู้สอน แสดงว่าครูใหญ่ต้องการศึกษานิเทศก์ที่เป็นคนหยิ่งและถือตัวน้อยกว่าครูผู้สอน

คุณลักษณะอีกเรื่องหนึ่งที่ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ เป็นผู้มีความทะเยอทะยาน ครูใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงกว่าครูผู้สอน อาจเป็นเพราะว่าเป็นการมองคนละแง่ ครูใหญ่อาจจะอยากให้ศึกษานิเทศก์ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพิ่มพูนวิทยฐานะ เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือโรงเรียนและวงการศึกษา แต่ครูผู้สอนอาจจะมองว่ายิ่งศึกษานิเทศก์มีภูมิสูงเท่าไร อาจจะมากลซึ่งมีเหวทางอ่านอาจเห็นอครุมมากขึ้นก็ได้

และอีกเรื่องหนึ่ง คือ เป็นผู้รักษาความลับเป็น ครูใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงกว่าครูผู้สอน อาจจะเป็นเพราะว่าครูใหญ่ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย และเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง ครูใหญ่ก็อาจจะต้องการผู้ร่วมงานที่รู้จักรักษาความลับเป็นมากกว่า

3. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ดูจากตารางที่ 11 ประกอบกับตารางที่ 18 และตารางที่ 22 จะเห็นว่า ครูใหญ่และครูผู้สอนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับสูงเป็นลำดับแรก คือ ศึกษานิเทศก์ควรมีความจริงใจในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า บทบาท หน้าที่ และเทคนิคการนิเทศเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน อาจจะต้องปฏิบัติงานไปตามองค์ประกอบดังกล่าวโดยปราศจากความจริงใจ

อีกเรื่องหนึ่งซึ่งน่าจะกล่าวถึง คือ จำคนเก่งและเรียกชื่อครูได้อย่างถูกต้อง ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และครูใหญ่มีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้อยู่ในระดับสูงกว่าครูผู้สอนมาก แสดงว่าครูผู้สอนหลายคนไม่ต้องการให้ศึกษานิเทศก์จำตนเองได้ ส่วนครูใหญ่ส่วนมากต้องการให้ศึกษานิเทศก์จำตนเองได้ อาจจะเป็นเพื่อประโยชน์ในวงงานราชการและการปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าจะศึกษาวิจัยกันต่อไปอีก

4. ด้านความประพฤติ ศีลธรรมและจรรยา ดูจากตารางที่ 12 ประกอบกับตารางที่ 19 และตารางที่ 23 จะเห็นว่าความคิดเห็นในค่านี้นี้ของครูใหญ่และครูผู้สอนเกือบทุกข้ออยู่ในระดับสูง ยกเว้นสองข้อสุดท้าย คือ เรื่องเกี่ยวกับไม่ควรร

ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองและศึกษานิเทศก์ควรมรสแล้ว ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า คุณลักษณะสองข้อ ดังกล่าวครูใหญ่และครูผู้สอนส่วนใหญ่อาจมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การที่ศึกษานิเทศก์จะยุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือมรสแล้วหรือไม่นั้น คงไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์แต่อย่างใด

จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่ม พบว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในเรื่องเกี่ยวกับการวางตนอยู่ในระเบียบแบบแผนและประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งครูใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงกว่าครูผู้สอน อาจจะเป็นเพราะว่าครูใหญ่เป็นผู้ที่ต้องติดต่อความสัมพันธ์กับชุมชนมาก ครูใหญ่จึงเล็งเห็นความสำคัญในการที่ศึกษานิเทศก์ต้องวางตนอยู่ในแบบแผนและประเพณีของท้องถิ่น

สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของครูใหญ่และครูผู้สอนที่ได้เสนอมา พอที่จะนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

ครูใหญ่และครูผู้สอนต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ศึกษานิเทศก์ควรรอกนิเทศให้บ่อยครั้งและทั่วถึง ซึ่งเป็นปัญหาอย่างมากที่ทุกหน่วยศึกษานิเทศก์พบอยู่ ซึ่งเป็นเพราะกำลังคนและงบประมาณอันจำกัดจึงไม่สามารถกระทำได้ทั่วถึงหรือออกนิเทศบ่อยครั้งได้ คงได้แต่เป็นกลุ่มโรงเรียนและกลุ่มอำเภอเท่านั้น

อีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจมาก คือ การออกนิเทศแต่ละครั้งไม่ควรบอกให้ทราบล่วงหน้า ซึ่งครูใหญ่กลุ่มหนึ่งกับครูผู้สอนมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน อาจเป็นเพราะว่าครูใหญ่และครูผู้สอนกลุ่มนี้ต้องการให้ศึกษานิเทศก์พบกับสภาพที่เป็นจริงโดยปราศจากการปกปิดอำพรางสภาพที่แท้จริง แต่ตามหลักการปฏิบัติจริงแล้วการออกนิเทศแต่ละครั้ง ศึกษานิเทศก์จะต้องแจ้งให้ผู้รับการนิเทศทราบล่วงหน้า เพื่อการวางแผนร่วมกัน การสร้างความคุ้นเคยต่อกัน ดังที่ หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาได้กำหนดวิธีการดำเนินงานโดยสังเขป คือ

การนิเทศศึกษานิเทศก์และประเพณีในคำให้การสำรวจข้อมูลและนิเทศ
โดยการใช้วิธีนิเทศครูโดยตรงหรือโดยอ้อม มุ่งให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียน
การผลิตเอกสารและวัสดุทัศนูปกรณ์ให้จัดทำคู่มือครู การประชุมครูเพื่อ
ปฏิบัติการ เนื้อหาสาระของคู่มือครูต้องสอดคล้องกับความต้องการของครู

การวิจัย ค้นคว้า ทดลอง ให้สำรวจปัญหาการเรียนการสอน วิเคราะห์ปัญหา
ที่สำรวจ ทดลองวิธีการใหม่ ๆ สรุปเผยแพร่ผลงานวิจัย
การประชุม อบรม สัมมนา ใหกลุ่มโรงเรียน เป็นผู้ดำเนินการ ศึกษาในเทศก์
เป็นวิทยากร¹

จะเห็นว่างานส่วนใหญ่ ศึกษานิเทศก์จะกระทำร่วมกับครู ฉะนั้นเมื่อ
ศึกษานิเทศก์ไปปฏิบัติงาน ณ แห่งใด ครูหรือเจ้าของสถานที่ควรจะต้องทราบล่วงหน้า

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าผู้ที่เป็นศึกษานิเทศก์จังหวัดที่ดีตามความ
คิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนนั้น จะต้องมึคุณลักษณะอันเหมาะสมในการที่จะปฏิบัติงาน
ร่วมกับโรงเรียนอย่างแท้จริง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนา
ตัวศึกษานิเทศก์ให้มีคุณลักษณะเหมาะสมกับงาน ดังนี้

1. หน่วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หน่วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งมีหน้าที่ในการผลิต
ศึกษานิเทศก์ ให้ความรู้ ฝึกหัดและอบรมศึกษานิเทศก์ ควรจะไ้พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ควรเพิ่มปริมาณศึกษานิเทศก์จังหวัดให้พอเพียงกับปริมาณงานเพราะ
โรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์มาก

1.2 การคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นศึกษานิเทศก์จังหวัด ควรจะไ้ให้ผู้
ที่จะเข้ารับการศึกษาคัดเลือกได้ตรวจสอบคุณลักษณะของตนเองว่าเหมาะสมกับการเป็น
ศึกษานิเทศก์จังหวัดหรือไม่

1.3 ควรมีการปลูกฝังคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับศึกษานิเทศก์เมื่อมีการ
ประชุม อบรม สัมมนา เช่น การใช้ภาษา่าง่าย ๆ ที่ชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมาะสมกับ

¹ กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, งานศึกษานิเทศก์ (กรุงเทพฯ :
กรมสามัญศึกษา, 2520), หน้า 49 - 51.

ระดับความรู้ของผู้รับการนิเทศ

1.4 ควรจะได้มีการกำหนดคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์จังหวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกและอบรมศึกษานิเทศก์จังหวัด

2. โรงเรียนประถมศึกษา เป็นสถาบันที่มีความเกี่ยวข้องกับงานศึกษานิเทศก์จังหวัดโดยตรง ควรพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ควรศึกษางานการนิเทศการศึกษา โดยมุ่งให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งฝึกอบรมให้ผู้นิเทศมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านการปฏิบัติงาน บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ และความประพฤติ ศีลธรรมและจรรยา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การนิเทศการศึกษาประสบผลสำเร็จ

2.2 ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนและบุคลากรอื่นในโรงเรียนที่มีความสามารถ ได้มีโอกาสทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ เช่น เป็นวิทยากรร่วมกับศึกษานิเทศก์จังหวัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในเขตการศึกษา 8 ทำให้ทราบผลของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด อันเป็นแนวทางในการอบรมปรับปรุงคุณภาพ คัดเลือกและพัฒนาศึกษานิเทศก์จังหวัด ในเขตการศึกษา 8 หากมีการวิจัยในค้ำนี้อีก ควรได้มีการวิจัยเรื่องนี้ในเขตการศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

2. เนื่องจากปัจจุบันนี้ได้มีศึกษานิเทศก์อำเภอ ซึ่งจะ เป็นผู้ทำงานใกล้ชิดกับโรงเรียนมากกว่าศึกษานิเทศก์จังหวัด จึงควรมีการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอต่อไปด้วย

3. ถ้ามีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป ควรได้มีการเปรียบเทียบความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัดกับความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของตัวศึกษานิเทศก์จังหวัดเองด้วย